

Nr 553.

Av herr **Persson** i Stockholm, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 293, angående anslag till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 293 har riksdagen lämnats tillfälle att yttra sig i fråga om provisoriska löneförbättringar för arkivarbetare m. fl.

Från och med oktober år 1942 utgå arkivarbetarlönerna med belopp varierande mellan 45: 15 kronor per vecka i lägsta dyrort och 74: 90 kronor i högsta dyrort. Dessa redan från början alltför låga löner ha alltså från nämnda tid hållits vid samma nivå, trots att det statsfinansiella läget ansetts medgiva en justering uppåt av andra medborgargrupperns såväl arbetslöner som sociala förmåner.

Redan år 1943 föreslog statens arbetsmarknadskommission ändringar i lönesystemet, innebärande bl. a. att personer, som till följd av speciella färdigheter hänvisats till mera kvalificerade arbeten, skulle tillerkännas visst kompetenstillägg. År 1944 upprepade arbetsmarknadskommissionen detta förslag. Men först den 15 februari 1946 föranledde dessa förslag någon åtgärd från statsmakternas sida, i det att Kungl. Maj:t då uppdrog åt arbetsmarknadskommissionen att verkställa en översyn av organisationen och utformningen av de s. k. arkivarbetena jämte därmed sammanhängande spörsmål samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vilka kunde föranledas av utredningen. Inom kommissionen har utredningen uppdragits åt särskilda sakkunniga.

Den 30 april 1946 förklarade de sakkunniga i skrivelse till arbetsmarknadskommissionen, att fullgörandet av deras uppdrag kommer att bli mycket tidskrävande, varför en provisorisk förbättring av arkivarbetarlönerna ansågs nödvändig. De sakkunniga föreslogo, att den provisoriska förbättringen skulle utgå dels i form av ett provisoriskt lönetillägg och dels i form av barntillägg. Statens arbetsmarknadskommission tillstyrkte de sakkunnigas förslag endast med viss förändring vad det gäller barntilläggen. Arbetsmarknadskommissionen föreslog alltså dels ett enhetligt, provisoriskt lönetillägg å 7 kronor per vecka att från och med den 1 juli 1946 utgå till envar i statligt eller statskommunalt arkivarbete, musiker- eller artisthjälp sysselsatt person, svensk likaväl som flykting, dels ett provisoriskt barntillägg å 7 kronor per vecka att från samma tidpunkt utgå till i dylik hjälpverksamhet sysselsatta personer, svenskar likaväl som flyktingar, vilka äro försörjningspliktiga mot barn under 16 år och befinnas fullgöra denna försörjningsplikt. Trots att de sakkunniga, som ha

att utreda frågan om arkivarbetarlönerna, ansett sig kunna förorda en provisorisk generell höjning av dessa, anser sig departementschefen icke kunna förorda detta — på grund av pågående utredning. Han förordar därför i stället ett tillägg att utgå till familjeförsörjare med 7 kronor per vecka till arkivarbetare som är försörjningspliktig mot enbart hustru eller mot hustru och ett barn under 16 år, med 10 kronor per vecka, därest försörjningsplikten omfattar 2 barn under 16 år, och med 13 kronor per vecka vid försörjningsplikt mot 3 eller flera sådana barn.

Arkivarbete anges vara en hjälpform för sådana arbetslösa personer, som på grund av den tidigare yrkesutövningens art, vederbörandes speciella yrkeskvalifikationer, ålder eller särskilda personliga förhållanden icke lämpa sig för utförande av tyngre arbete, men väl äro ägnade att sysselsättas vid arbeten, som anordnats för att särskilt tillgodose dylika personers behov av arbete och inkomst. De arbeten, som utföras av svenska arkivarbetare, äro emellertid i största utsträckning av sådan art, att det är nödvändigt att få dem utförda. Skulle ämbetsverken inte kunna rekvirera arkivarbetare från arbetsmarknadskommissionen, så vore man tvingad att i vanlig ordning anställa arbetskraft för att få dessa arbeten utförda. En del av de förekommande arbetena fordra sådana kvalifikationer, att det erfordras till och med akademisk bildning för att kunna utföra desamma. Men lönen för arbetet bestämmes inte av arbetets nödvändighet och art. Samhället utnyttjar i stället de kända svårigheter som föreligga för yrkesutövare, vilka av skilda anledningar efter att ha uppnått högre ålder varit tvingade att lämna sitt dittillsvarande arbetsfält, att erhålla ny anställning i öppna marknaden för att underbetala för samhället erforderlig arbetskraft.

Under senare tid ha även flyktingar, främst baltiska sådana, erhållit anställning som arkivarbetare. Vid 1945 års slut voro 420 svenskar och 1 293 utlänningar anställda som arkivarbetare.

Mellan de svenska och utländska arkivarbetarna föreligger stor skillnad såväl i fråga om arbetskraftens nödvändighet som kvalifikationerna. De utländska arkivarbetarna föreläggas enligt uppgift ofta onödiga, uppkonstruerade arbetsuppgifter, vilka även arbetsledningen betraktar som camouflager för ett slags statligt arbetslöshetsunderstöd. Så gott som undantagslöst sakna också främlingarna erforderliga kunskaper i svenska språket, vilket väl ändock borde vara en oeftergivlig förutsättning för erhållandet av arbete i svenska ämbetsverk. Deras kvalifikationer kunna på intet sätt jämföras med de svenska arkivarbetarnas. Trots detta har den utländska arbetskraften under lång tid favoriserats på ett sätt, som skapat ett stort och berättigat missnöje bland de svenska arkivarbetarna. Jag hänvisar i dessa stycken till den ännu icke besvarade interpellationen i frågan, vilken jag den 10 april 1946 med andra kammarens tillstånd riktade till statsrådet och chefen för socialdepartementet.

Att på sätt som här skett i administrativt hänseende sammanblandade åtgärder för arbetsanskaffning åt svensk arbetskraft och utländskt flyktingsklientel av det slag, som nu sysselsättes som arkivarbetare hos svenska ämbetsverk och andra institutioner, är ett missgrepp. Utan att på något sätt vilja resa invändningar emot att svenska myndigheter, i det fall det gäller andra än fascistiska och därmed kriminella element, genomföra en human hjälppolitik, torde man ändock kunna hävda, att svensk arbetskraft icke bör jämföras med det flyktingsklientel, vars hjälpbehov är av mer tillfällig karaktär än vad som är förhållandet med de i flertalet fall äldre och i yrkeshänseende mer kvalificerade svenska arkivarbetarna. Denna arbetskraft borde i stället betalas i enlighet med de för motsvarande arbeten på öppna marknaden gängse lönerna. Det är att hoppas, att de sakkunniga vid sitt fortsatta arbete komma till ett sådant resultat.

Med hänvisning till det anförda föreslås, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 293, i vad avser provisorisk löneförbättring för arkivarbetare m. fl., måtte uttala,

att till *svenska* arkivarbetare bör från och med den 1 juli 1946 utbetalas dels ett provisoriskt lönetillägg av 7 kronor per vecka, dels ett provisoriskt familjetillägg av 7 kronor per vecka till arkivarbetare, som är försörjningspliktig mot enbart hustru eller mot hustru och ett barn under 16 år, med 10 kronor per vecka, därest försörjningsplikten omfattar två barn under 16 år, och med 13 kronor per vecka vid försörjningsplikt mot tre eller flera sådana barn, allt under förutsättning att vederbörande befinnas fullgöra denna försörjningsplikt samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om vidtagandet av skyndsamma åtgärder för att i administrativt hänseende och i fråga om utfärdandet av lönebestämmelser etc. avgränsa föreskrifter om sättet för beredandet av arbete åt de flyktingar, som nu sysselsätts i arkivarbete, från åtgärderna för att bereda arbete åt sådana svenska medborgare, som på grund av den tidigare yrkesutövningens art, vederbörandes speciella yrkeskvalifikationer, ålder eller särskilda personliga förhållanden icke lämpa sig för utförande av tyngre arbete och som därför erhålla anställning som arkivarbetare.

Stockholm den 4 juni 1946.

Set Persson.